

ศึกษาความเชื่อในพิธีกรรมการเข้าทรงของชาวพุทธ : กรณีศึกษาชุมชน บ้านศาลาสามัคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสว่าง จังหวัดสุรินทร์

นาย ยโสธรา ศิริภาพระภากร

สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางพระพุทธศาสนากับพิธีกรรมของร่างทรง พบว่า ความเชื่อส่วนใหญ่ของร่างทรงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อเรื่องการปฏิบัติธรรม ความเชื่อในเรื่องการสวดมนต์ไหว้พระ ความเชื่อในการถือศีลกินเจ เลี้ยงพระ ถวายสังฆทาน และความเชื่อในการทอดกฐิน ผ้าป่า ช่วยบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ถ้าจะแบ่งความเชื่อของร่างทรงออกเป็นความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ พบว่า ร่างทรงที่มีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมที่กระทำสูงสุดคือ การปฏิบัติธรรมสวดมนต์พระคาถาต่างๆอาทิเช่น ก่อนการเริ่มพิธีกรรมนั้นร่างทรง และผู้ที่เข้าร่วมประกอบพิธีนั้นจะมีการสวดมนต์ นมัสการพระรัตนตรัย บทชุมนุมเทวดา บทเจริญคุณ พระคาถายอดพระกัณไตรปิฎกพระคาถาชินบัญชร พาหุงมหากา มลลจักรวาล เป็นต้น ซึ่งบทสวดเหล่านี้บรรดาร่างทรงที่มีการประกอบพิธีกรรมได้นำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบพิธีรองลงมาคือ ทำบุญให้ทานตามโอกาสต่าง ๆ ร่างทรงที่มีความเชื่อด้านอื่น ๆ คือ พิธีกรรมไหว้ครูประจำปี รองลงมาคือ การรักษาโรค การถอนคุณไสย การทำพิธีเสเดาะเคราะห์ต่อชะตา

การที่จะประกอบพิธีกรรมแก้ลมอ (เข้าทรง) เพื่อการรักษาผู้ป่วยของชาวไทยส่วย – กูย นั้นมี ๒ กรณี อันได้แก่ เกิดจากการบนบานไว้เมื่อครั้งที่ตนยังเจ็บป่วย และเกิดจากการประกอบพิธีกรรมขึ้น เพื่อการรักษาในขณะนั้นเลย แต่การนี้ก็เป็นผู้รักษาด้วยพิธีกรรมแก้ลมอ (เข้าทรง) ทุกคนก็ได้ผ่านการรักษา หรือ ได้รับการรักษาโดยวิธีการจากแพทย์แผนปัจจุบันอยู่แล้ว แต่ที่ยังต้องรับการรักษาโดยการประกอบพิธีกรรมแก้ลมอ (เข้าทรง) เกิดจากความต้องการกำลังใจอีกทางหนึ่งหรืออาจจะมีความเชื่อในพิธีกรรม ดังนั้นในการประกอบพิธีกรรมแก้ลมอ (เข้าทรง) แต่ละครั้งจะมีการรวมกลุ่ม เครือญาติและบุคคลในชุมชน เปรียบได้ดังการได้จัดพิธีกรรมให้ผู้ป่วย และได้รับกำลังใจจากญาติมิตรอันเป็นกำลังใจที่มีอิทธิพลมากพอสมควร แต่ในระดับหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นจะจัดได้ง่ายหรือสามารถที่จะกระทำได้เลยสะดวกกว่าเพราะเป็นการรวมกลุ่ม ของญาติพี่น้องทุกคน

วิธีการรักษาจะเน้นทางสุขภาพจิตเป็นสำคัญ เช่น การขอขมา การขอโทษ ต่อบรรพบุรุษ หรือ ครู
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ของรักษา) ที่ตนเองได้ให้ความเคารพนับถือ ซึ่งได้มีการจัดพิธีกรรมตามความเชื่อของ
 กลุ่มที่ตนเองได้ให้ความเคารพนับถือ เช่น มีการบวงสรวงเซ่นไหว้สังเวยบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การ
 ประกอบพิธีกรรมการเข้าทรง ทำพิธีสะเดาะเคราะห์ และพิธีเรียกขวัญแก้ผู้ป่วย เป็นต้น

Abstract

the relationship between the buddhist rite and the ceremony of communication with spirit concerns with dhamma practice, recitation, observation of the vegetable eating, food offering, sangha offering, the kathin ceremony, forest robe, and public welfare. beliefs in the ceremony of communication with spirit can be divided into the belief in buddhism and in other aspects. the belief in buddhism is dhamma practice and merit making in different occasions respectively. the believes in other aspects are the annually waikru ritual, medication, removal of occult, life prolonging ritual, etc. respectively.

there are three kinds of animism of the suay-kui ethnic group; they are the belief in ghost, the belief in buddhism, and the belief in khokha lam. each ceremony has got its own meaning to a particular community. it is influenced by a particular tradition, culture, and belief in buddhism such as worshiping with flower, incense and candle, and forgiveness asking ceremony. this is indirectly buddhism propagation.

there are two conditions to have the ceremony of communication with spirit of the suay-kui ethnic group; they are the vowing on the occasion of being ill and the occasion of curing the patients. though the patients have been given medical treatment by modern medicine, they can be treated by the ceremony of communication with spirit for the purpose of encouragement. therefore, in the time of performing the ceremony of communication with spirit, there is the gathering of patients' relatives and people in the community for the sake of giving the

encouragement. the ceremony is most emphasized on mental health such as asking for forgiveness to the ancestors, teachers, or holy things.

๑.บทนำ

ในสภาพของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ได้ทำให้ผู้คนจำนวนมากหาทางออกด้วยการพึ่งพาความเชื่อและทำตามความเชื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น การทรงเจ้าเข้าผีและไสยศาสตร์ โดยเฉพาะการเข้าทรงในปัจจุบันนี้เป็นที่นิยมของคนในสังคมไทยและนับวันจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ไม่เว้นแต่ในสังคม ชุมชน ชั้นกลางที่ได้รับการศึกษา จนเกิดคำพูดว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ผู้คนที่เข้าหาร่างทรง หรือเป็นร่างทรงเองเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีปัญหาชีวิต^๑ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การทรงเจ้าเข้าผีในทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นไสยศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งเป็นเดรัจฉานวิชาที่พระพุทธองค์ทรงห้ามมิให้พระภิกษุกระทำ ดังปรากฏในพระสุตตันตปิฎกว่านก่อนภิกษุทั้งหลาย อีกอย่างหนึ่ง เมื่อปุถุชนกล่าวชมตถาคต พึงกล่าวชมอย่างนี้ว่า พระสมณะโคดม เว้นขาดจากการเลี้ยวซิปโดยทางผิดด้วยดีรัจฉานวิชา อย่างที่สมณะพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยวซิปโดยทางผิดด้วยดีรัจฉานวิชาเห็นปานนี้ คือ ทายอวัยวะ ทายนิमित ทายอุปบาท ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ ทำพิธีเบิกแว่นเวียนเทียน ทำพิธีชดแลสบบูชาไฟ

ทำพิธีชดรับบูชาไฟ ทำพิธีชดข้าวสารบูชาไฟ ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ ทำพิธีเสกเป่าบูชาไฟ ทำพิธีกรรมด้วยโลหิต เป็นหมอดูอวัยวะ ดูลักษณะพื้นที่ ดูลักษณะที่ไร่นาเป็นหมอปุลกเสก เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน เป็นหมองู เป็นหมอยาพิษ เป็นหมอแมลงป่อง เป็นหมอรักษาแผลหนูกัด เป็นหมอตายเสียงนก เป็นหมอตายเสียงกา เป็นหมอตายอายุ เป็นต้น^๒

นอกจากนี้ยังมีข้อความที่ปรากฏเกี่ยวข้องกับการห้ามพระภิกษุเข้าทรง หรือเรียนเดรัจฉานวิชาตอนหนึ่งว่า พระสมณะโคดม เว้นขาดจากการเลี้ยวซิปโดยทางผิดด้วยดีรัจฉานวิชา อย่างที่สมณะพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยวซิปโดยทางผิดด้วยดีรัจฉานวิชาเห็นปานนี้คือ ให้ฤกษ์อ่าวาหมงคล ฤกษ์วิวาหมงคล ดูฤกษ์เรียงหมอน ดูฤกษ์หย่าร้าง ดูฤกษ์เก็บทรัพย์ ดูฤกษ์จ่ายทรัพย์ ดูโชคดี ดูเคราะห์ร้าย ให้ยาผดุงครรภ์ ร่ายมนต์ให้ลิ้นกระด้าง ร่ายมนต์ให้คางแข็ง ร่ายมนต์ให้มือสั้น ร่ายมนต์ไม่ให้หูได้ยินเสียง เป็นหมอทรง ร่ายมนต์พ่นไฟ ทำพิธีเชิญขวัญ^๓

ทำไมความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้ กลับเป็นที่นิยมในสังคมไทยเป็นอันมาก ทั้งๆที่เป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาเถรวาท ตาม

^๑พระเตียรวิทย์อดตสนโต (โอชาวัฒน์) , การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร,ปริญญาพุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๘.

^๒ที. ส. อ. (ไทย) ๑/๑/๑๑.

^๓ที. ส. (ไทย) ๑/๑/๑๔.

ความเห็นของ ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวัฒน์^๔ กล่าวว่าไสยศาสตร์เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่สะท้อนให้เห็นเรื่องของชนชั้น และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้คนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ไสยศาสตร์กลายเป็นความหวังของผู้คน และจะเฟื่องฟูเป็นพิเศษในยามที่ประชาชนหาทางออกอื่นไม่ได้ และได้จัดไสยศาสตร์ออกเป็น ๓ ระดับ คือ ไสยศาสตร์ระดับสูงได้แก่ ไสยศาสตร์แห่งอภิปรินญา (ลัทธิกรรมเก่า) ระดับกลาง ได้แก่ ความศักดิ์สิทธิ์เช่นลัทธิเกจิอาจารย์ และรูปเคารพกับการทำนายทายทัก ซึ่งเป็นลัทธิโหราศาสตร์ระดับต่ำ ได้แก่ การทรงเจ้าเข้าผี กับไสยศาสตร์มนต์ดำ (ใช้อำนาจลึกลับในการควบคุมบุคคลอื่นโดยตรง เช่น เสกหนังสือและตะปูเข้าห้อง/ ผีถ้วยแก้ว/ ผีตะกร้า/ เสน่ห์ยาแฝด/นะหน้าทอง/ น้ำมันพราย) ลัทธิทรงเจ้าเข้าผี เช่นการ เข้าทรงเทพ / ผีบรรพบุรุษ ผีปู่ตา และแสดงฤทธิ์ทางลึ้น แทะแก้ว/ ลุยไฟ “ระบบความเชื่อของสังคมไทยพุทธมีรากฐานมาจาก ความเชื่อผีที่สืบทอดกันมานานและมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดวัฒนธรรมนับถือผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ เช่น ผีปู่ย่า ผีฟ้า(ตวดา) ผีเมือง (มิ่ง) ผีบ้าน (เนียะตา) ผีเจ้าที่เจ้าทาง (ซา ปทุม) ผีประจำ (บ่วงบาศ)

^๔ ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวัฒน์, **ไสยศาสตร์ ปรากฏการณ์ของสังคมไทย**, ในไสยศาสตร์ครองเมือง, พิทยาว่า่องกุล บรรณาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๕-๑๑๕.

ผีปอบ (ทโม๊ป)^๕ และเกิดการผสมผสานกันจนกลายเป็นแบบแผนหนึ่งของวัฒนธรรมในสังคมไทย “พระพุทธศาสนาจะเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อของประชาชนในสังคม และความเชื่อนั้นมีอยู่ไม่น้อยที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์ผีสาธ เทวดาและการเข้าทรงด้วย”^๖

การทรงเจ้าเข้าผี จึงเป็นการเชื่อมต่อระหว่างความเชื่อแบบดั้งเดิมและนำมาประสมประสานกัน เข้า กับ ความ เชื่อ ทางพระพุทธศาสนา แต่ก่อน เรื่องทรงเจ้าเข้าผี อันเป็นความเชื่อเฉพาะท้องถิ่น แต่ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา ได้มีความเชื่อที่หลากหลายขึ้น มีการพัฒนามากขึ้น ลัทธิทรงเจ้าเข้าผีจึงเป็นส่วนหนึ่งของบริบทของความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา^๗

๒. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนากับพิธีกรรมใน

^๕ วิชาภรณ์ แสงมณี, **ผีในวรรณคดี**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร, ๒๕๓๖) , หน้า ๓๑-๓๒.

^๖ วิรัช- นิภาวรรณ , **การเข้าทรงและร่างทรง** , (กรุงเทพมหานคร: โอ เอสพริ้นติ้ง เฮาส์ ๒๕๓๓),หน้า ๒๐.

^๗ พระมหาทวีศักดิ์ ไกรบุตร, “ ศึกษาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและแนวปฏิบัติในสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,๒๕๕๔).

การเข้าทรงชุมชน บ้านศาลาสამัคคี ตำบล
บ้านขบ อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์

๒.๒ เพื่อศึกษาความเชื่อในพิธี
กรรมการเข้าทรงของชาวพุทธ ชุมชนบ้าน
ศาลาสามัคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสงขลา
จังหวัดสุรินทร์

๒.๓ เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อในพิธี
กรรมการเข้าทรงของชุมชนที่มีต่อ ด้าน
ศาสนา ด้านการรักษา ด้านการศึกษา ด้าน
การสื่อสาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง
การปกครอง ตลอดจนด้านสังคมและ
วัฒนธรรม ของชุมชน บ้านศาลาสามัคคี
ตำบลบ้านขบ อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความเชื่อในพิธีกรรมการ
เข้าทรงของพุทธ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านศาลา
สามัคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสงขลา จังหวัด
สุรินทร์ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑ด้านเอกสาร ศึกษาวิจัยโดยค้นคว้า
รวบรวมจากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับร่างทรง จาก
เอกสาร หลักฐานพระไตรปิฎกอรรถกถาและ

๓.๓ ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่การ
ศึกษาวิจัยโดยเลือกกลุ่มชุมชนบ้านศาลา
สามัคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสงขลา จังหวัด
สุรินทร์ โดยการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา
พื้นที่ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๓ เป็นชุมชนกลุ่มชาติ
พันธุ์ชาวไทยส่วยหรือกูย ที่ยังคงมีการสืบทอด
วัฒนธรรมเกี่ยวกับ ความเชื่อและพิธี
กรรมการเข้าทรงเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติ
พันธุ์ไทยส่วยหรือกูย ที่ยึดถือปฏิบัติอย่าง

ข้อเขียน ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง นิตยสาร
วารสาร สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ และอินเทอร์เน็ต

๓.๒ ด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูล หลัก

๑) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
ครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้าน
ศาลาสามัคคี ที่เป็นร่างทรงและบริวาร
ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม ตำบลบ้านขบ อำเภอสงขลา
จังหวัดสุรินทร์

๒) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยครั้งนี้
ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (
Purposive Sampling) ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์
ในการพิจารณาเลือกว่า พระสงฆ์ ที่ให้ข้อมูล
นั้นเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณในชุมชนมีบทบาท
ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาสั่ง
สอนในชุมชน ผู้เป็นร่างทรงซึ่งมีทั้ง หญิงและ
ชายเป็นผู้มีประสบการณ์ตรง ผู้เฒ่าผู้แก่ใน
ชุมชนเพราะเป็นผู้ผ่านประสบการณ์และ
ช่วงเวลาหนึ่งๆ ที่มีการจัดกิจกรรม ประชาชน
ที่มารับบริการในการประกอบพิธีกรรม

เคร่งครัดในปัจจุบัน ซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้
ประกอบพิธีกรรมและมีผู้มาร่วมการประกอบ
พิธีการเข้าทรง

๔. ผลการวิจัย

จากอดีตจนถึงปัจจุบันคนทุกยุคทุกสมัย
ต่างได้มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือ
ธรรมชาติ อำนาจลึกลับ ต่างๆ ที่มีอำนาจ
เหนือมนุษย์จึงได้มีการเช่นสรวงบูชา สังเว

ตั้งพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการนอบน้อมเคารพบูชาในสิ่งนั้น และได้เกิดมีการตั้งพิธีกรรมต่างๆ เกิดขึ้นตามมาเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ผู้มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เหล่านั้น ด้วยความเคารพและความกลัว เพื่อทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเกิดความพอใจและปกป้องคุ้มครองรักษารวมทั้งอำนวยความสะดวกให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการดำรงชีวิต จึงทำให้เกิดพิธีกรรมมากมายแยกย่อยไปตามลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาพร่ำสอนในเรื่องปัญญา และการพ้นทุกข์ แต่ก็ยังมีพิธีกรรมทางศาสนาเช่นเดียวกัน แม้แต่ความเป็นจริงก็ได้บอกว่า พิธีกรรมเป็นเพียงเปลือกของพระพุทธศาสนาเท่านั้นแต่ทางพิธีกรรมต่างๆ ก็มีความสำคัญและจำเป็นเพื่อการที่จะโน้มน้าวจิตใจของ ศาสนิกชนให้มาปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความศรัทธา เชื่อมั่น และประกอบพิธีทางศาสนา เมื่อได้เกิดความเข้าใจ มีความเชื่อ ศรัทธาในคำสอนด้วยปัญญาแล้วก็สามารถพัฒนากายและจิตใจตนเองให้สูงขึ้นไปได้

พิธีกรรม คือ การบูชาแบบอย่างหรือแบบแผนต่างๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนา^๙ เป็นคำบัญญัติของการประกอบพิธีการต่างๆ และคำว่า พิธีการ (Rite) หมายถึงพิธีตามประเพณีทางศาสนาหรือใน

โอกาสสำคัญ พิธีกรรมจะก่ออำนาจพิเศษขึ้นมา เป็นการเพิ่มพลังและสืบอำนาจให้แก่การดำเนินชีวิต^{๑๐} เป็นรูปแบบของพฤติกรรมหรือการทำพิธี^{๑๑}

สรุปว่า พิธีกรรม คือพฤติกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อสนองโลกียวิสัยหรือเพื่อความสูงส่งทางจิตวิญญาณ ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณี การสั่งสมของวัฒนธรรมและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป จะต้องเป็นการกระทำที่ปลุกเร้าหรือเรียกร้องให้เกิดปฏิกิริยาหรือ อารมณ์ได้^{๑๒} สุวิทย์ ทองศรีเกตุอธิบายถึงพิธีกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มพุทธศาสนิกชน บางพิธีก็ได้รับความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาเสริม บางพิธีก็รับเอามาจากศาสนาพราหมณ์โดยตรง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์สนองความต้องการของประชาชนได้มากกว่า กล่าวคือพิธีกรรมและคำสอนในศาสนาพุทธมุ่ง

^๙ Richard Lawrence , Unlock Your Psychic Powers ศาสตร์แห่งพลัง , แปลโดย สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์ , (กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์ พริ้งตึง , ๒๕๔๒) , หน้า ๒๐๖ – ๒๐๗.

^{๑๐} DENNYsergeant, Global Ritualism ,พิธีกรรมของโลก แปลโดย ทิพย์อาภา (นามแฝง) , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท จูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๒) , หน้า ๒๙ – ๓๕.

^{๑๑} พระเตียรวิทย์อดตสนโต (โอชาวัฒน์) , “ การศึกษาความเชื่อและ พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ” , ปรินญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๔๘).

^{๑๒} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖) , หน้า ๗๘๘.

ด้านจริยธรรมและการให้เหตุผล โดยเน้น ฟังตนเองและสติปัญญาของมนุษย์ การทำพิธี จึงมีลักษณะเป็น “บุญ” ส่วนพิธีกรรมทาง ศาสนาพราหมณ์ แสดงถึงการยอมรับถึง ความมีอยู่ของอำนาจภายนอกในรูปแบบต่างๆ เช่น อำนาจเทพเจ้า และอำนาจเหนือ ธรรมชาติ^{๑๒}

ข้อแตกต่างระหว่างศาสนากับพิธี กรรมการเข้าทรงล้วนแล้วแต่มีการจัดการ ประกอบพิธีกรรมเช่นกัน พิธีกรรมศาสนามี ขั้นตอนที่ชัดเจน มีพระเป็นผู้ประกอบ พิธีกรรม บุคคลผู้ทำพิธีสามารถทำพิธีได้ จะ เป็นใครก็ได้ ทำแทนกันได้ และมี วัตถุประสงค์เพื่อจรรโลง สืบทอด พระพุทธศาสนา นำความเจริญรุ่งเรืองหรือ ความสุขสบายมาให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง^{๑๓} ส่วนการ ประกอบพิธีในการเข้าทรง หรือไสยศาสตร์ ผู้ประกอบพิธีจะต้องเป็นบุคคลเฉพาะ การ ประกอบพิธีกรรมนั้นเพื่อต้องการให้ตนเอง หรือเฉพาะกลุ่มได้รับความสำเร็จตามที่ตน

ประสงค์ หรือเพื่อความสำเร็จบางอย่าง การ ประกอบพิธีกรรมในสังคมไทยนั้นเป็นเรื่องที่ ผสมผสานกันระหว่างความเชื่อที่เป็นศาสนา กับ พราหมณ์หรือไสยศาสตร์อย่างแยกกันไม่ ออก พิธีกรรมทางด้านศาสนานั้นความเชื่อ ทางศาสนาเป็นหลัก พิธีกรรมการเข้าทรงเป็น พิธีกรรมเน้นความเชื่อเฉพาะบุคคลเป็นหลัก

การทรงเจ้าเข้าผี เป็นส่วนหนึ่งของ ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาของชาวบ้าน ในเมืองทั่วไป เป็นการเชื่อมต่อระหว่างความ เชื่อแบบดั้งเดิมที่ผสมผสานระหว่างลัทธิผี พราหมณ์กับพระพุทธศาสนา กับความเชื่อ สมัยใหม่ที่เป็นวัตถุนิยม (พุทธพาณิชย์) แต่ ก่อนเรื่องทรงเจ้าเข้าผีจะเป็นเรื่องเฉพาะ ท้องถิ่น เช่นผีพ่อน ผีฟ้า แต่ละถิ่นจะเรียก แตกต่างกันไป แต่ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา ได้มีความเชื่อหลากหลายขึ้น มีการพัฒนา มากขึ้น ลัทธิทรงเจ้าเข้าผีเป็นส่วนหนึ่งของ บริบทของความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อเรื่องผี จึงเป็นองค์ประกอบย่อยของ ศาสนา^{๑๔}และอาจกล่าวได้ว่าการเข้าทรงเป็น เรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของมนุษย์

การประกอบพิธีกรรมไม่ว่าจะเป็น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาหรือ พิธี กรรมการเข้าทรง ล้วนแล้วแต่ต้องมีการ ประกอบพิธีกรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อ

^{๑๒}สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, “การศึกษาวิเคราะห์ อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีพฤติกรรมทาง ศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดศรีธรรมราช”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๓).

^{๑๓}พระเทพวิสุทธิญาณโส (โอชาวัฒน์), “ การศึกษา ความ เชื่อ และ พิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร”, **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^{๑๔}ดร.พัฒนา กิตติอาษา , “ทรงเจ้าเข้าผี”: วาทกรรมของลัทธิผีและวิกฤติการณ์ความ ทนสมัยในสังคมไทย”, ใน x - Cite ไทยโพสต์, (๒๘ - เมษายน ๒๕๔๓), : ๑ - ๒ .

ความศรัทธาที่มีต่อสิ่งเคารพบูชาตามแบบฉบับของตน การประกอบพิธีเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ชุมชน และสังคมที่มีการนับถือ และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ กระทำเพื่อความสบายใจ เช่นการหาสาเหตุความเจ็บป่วยที่ทำตามประเพณีที่สืบทอดกันมา เพราะความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น เมื่อได้แสวงหาวิธีการรักษาด้วยวิธีต่าง ๆ มากมายหลายทางแล้วยังไม่หาย ก็ต้องทำตามวิธีโบราณ ถ้าไม่ทำตามหากผู้ป่วยถึงแก่ความตาย ก็จะถูกญาติพี่น้องกล่าวหาว่าละเลยไม่ปฏิบัติตามเป็นคนเนรคุณ หรือไม่ใส่ใจในความเจ็บไข้ของคนในครอบครัว ดังนั้นการจัดพิธีกรรมขึ้น ทั้งทางศาสนาเอง หรือ พิธีกรรมการเข้าทรงเองก็ล้วนแล้วแต่เป็นที่พึงของคนที่ต้องการที่พึ่งอยู่แล้ว ทั้งทางร่างกายและส่วนจิตใจ พิธีกรรมเกิดขึ้นในด้านความเชื่อ และเป็นผลทางด้านจิตวิทยา มีประโยชน์คือ ทำให้ผู้ป่วยมีกำลังใจจากพี่น้อง เพื่อนฝูงที่มาร่วมในพิธีเพื่อให้กำลังใจทำให้อาการป่วยดีขึ้น^{๑๕}

พิธีกรรมทางพุทธและพิธีกรรมทางการเข้าทรง ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง ๒ พิธีกรรม ล้วนแล้วแต่เป็นที่มาของความเชื่อ ความศรัทธาในสิ่งที่ตนเคารพบูชาอย่าง

สูงสุด จึงเกิดการประกอบพิธีเพื่อแสดงความเคารพบูชา เชิดชู เทิดทูน และเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ของคนรุ่นก่อนมาสู่รุ่นต่อมา หรือ จากรุ่นสู่รุ่น เป็นลูกโซ่ เช่นนี้สืบทอดไป จึงกลายเป็นประเพณี ที่ต้องรักษา สืบต่อ ให้เป็นมรดกตกทอดสู่รุ่นต่อไป เช่น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มีการ เวียนเทียน ตักบาตร ทำบุญ ปฏิบัติธรรม มีการบวชพระ ฯลฯ ถ้าไม่มีคนรุ่นหลังสืบทอดแล้วชนรุ่นหลังก็จะได้ไม่เห็น และไม่ได้ปฏิบัติตาม สืบต่อจนมาถึงปัจจุบัน พิธีกรรมในการเข้าทรงก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่มีการแสดงความเคารพบูชา เชิดชู เทิดทูน ในสิ่งที่ตนเคารพแล้วก็จะไม่มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้น

ฉะนั้นพิธีกรรมจึงมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีความสำคัญที่ศาสนาหรือบรรดาผู้เป็นร่างทรงจะทิ้งเสียมิได้เลย เพราะพิธีกรรมนั้นเป็นส่วนช่วยทั้งในด้านร่างกายและจิตใจเป็นสำคัญ

ความเชื่อของร่างทรงในหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา

ดังจะได้ยกกรณีตัวอย่างมาวิเคราะห์ ที่บรรดาร่างทรงได้นำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการประกอบพิธีกรรม และจุดประสงค์ในความเชื่อของร่างทรงที่มีแนวความเชื่อดังจะเห็นได้ คือ

๑) **หลักความเชื่อความศรัทธา** การประกอบพิธีกรรมของบรรดาร่างทรงนั้น สิ่งที่ร่างทรงได้ประกอบควบคู่ไปกับพิธีกรรม คือ ศรัทธา หมายถึงความเชื่อ ความมั่นใจ ความจริงใจ ทั้งที่ประกอบด้วยปัญญา และไม่

^{๑๕} ประทีป แพร่มย์, “พิธีกรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเขมร : ศึกษากรณีบ้านตะโกราย ตำบลนาบัว อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์”, **ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม พฤษภาคม, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

ประกอบด้วยปัญญา เป็นความเชื่อที่ได้รับจากประสบการณ์ หรืออาจเป็นความเชื่อที่ไม่ต้องการบทพิสูจน์ แต่อย่างใด เช่น ศรัทธาในพระรัตนตรัย จึงเป็นความมั่นใจในความศักดิ์สิทธิ์ ความบริสุทธิ์ ความสูงส่งควรเชิดชู ทำให้เกิดการเคารพบูชาไว้ในจุดที่สูงสุด

๒) ความเชื่อในหลักกรรม การประกอบพิธีกรรมของร่างทรง ร่างทรงจะประกอบพิธีกรรมด้วย และจะเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างพิธี – กับพุทธศาสนา และเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่ให้คำแนะนำ แก่ผู้มาเข้าร่วมพิธีกรรม และผู้มาขอรับบริการ ในบริบทกรรม ตามนัยทางพระพุทธศาสนา แต่จะใช้ระดับความเชื่อเรื่องกรรม ที่ตอบสนองกับความต้องการของผู้มาใช้บริการเป็นหลัก

๓) ความเชื่อของการบำเพ็ญบารมี บรรดาผู้เป็นร่างทรงนั้นมีความเข้าใจและมีความเชื่อมั่นว่า การที่ได้ทำพิธีไหว้ครู บวงสรวง การได้สวดมนต์ไหว้พระ และปฏิบัติธรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการได้รักษา ผู้คนที่มารับการบริการต่างๆ ทั้งให้คำแนะนำ นั้น คือได้ เป็นการสร้างสมคุณงามความดี เป็นการสร้างบารมีให้กับตนเอง (ได้ประกอบคุณงามความดี ยิ่งใหญ่ไว้ในตน)^{๑๖} เช่น การประกอบพิธีกรรม การแสดงธรรม ให้

^{๑๖}เสถียร พันรังสี, “การบำเพ็ญบารมีในพระพุทธศาสนาอาจริยวาท”, ใน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ครบ ๓ รอบ) ,ราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ม.ป.ป.), หน้า ๑๖๘.

คำแนะนำ ถอนคุณไสย สวดมนต์ การบวงสรวงต่าง ๆ โดย “องค์” วิญญาณหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่เข้าประทับร่างทรง

๔) ความเชื่อของการบูชา ร่างทรงจะมีความเชื่อของการบูชา เคารพ กราบไหว้ ในพิธีกรรมสำคัญ เช่น วันไหว้ครูประจำปี การบูชาประจำวันพระวันสำคัญทางศาสนา การบูชาประจำวัน โดยเฉพาะร่างทรงที่มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดนั้นจะมีการบูชาตลอดเช้า – เย็น และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันไหว้ครูด้วย อันมีเครื่องบูชาได้แก่ ดอกไม้ พวงมาลัย ธูปเทียน น้ำเปล่า น้ำชา หมากพลู และเครื่องผลไม้ ๕ -๙ อย่าง อันเป็นเครื่องบูชาประจำที่ขาดไม่ได้เลย และสิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือ การไหว้พระสวดมนต์ และกล่าวคาถาไหว้ครู “องค์” ของตนเอง อันเป็นครูบาอาจารย์ของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่เคร่งครัดมากในหลักการบูชา

๕.ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาพิธีกรรมเข้าทรง

การศึกษาความเชื่อในพิธีกรรมการเข้าทรงนั้นผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อชาวบ้าน หรือชุมชนมีความเชื่อหรือให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าทรงและการประกอบพิธีกรรม ผู้ที่ได้รับการนับถือ (คนทรง) จากชุมชนนั้น ก็ควรที่จะศึกษาในเรื่องของทางพระพุทธศาสนา ให้มากทั้งด้าน ศาสนาพิธี และในการจัดพิธีกรรมใดขึ้นมา ก็ควรให้มีชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาหรือสร้างบทบาท

ทางศาสนาและพิธีกรรมเข้าทรงให้เป็นระบบระเบียบ พระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่ธรรมะและผู้เป็นร่างทรงเองก็ควรเป็นแบบอย่างให้กับสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลสาธารณะที่น่านับถือและผู้เป็นร่างทรงก็ควรมีคุณธรรมจริยธรรมให้กว่าคนทั่วไป

การประกอบพิธีกรรมในการเข้าทรงนั้นผู้วิจัยเห็นว่าบางงานมีการล้มวัว ควาย สัตว์ เพื่อเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน ซึ่งถ้าการฆ่าในงานที่เรียกว่างานมงคลแล้วย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือเป็นอย่างยิ่ง

การวิจัยในเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยต้องมีความรู้ความเข้าใจในภาษาและความ เป็นอยู่และกฎจารีตประเพณีของกลุ่มที่จะ ทำการศึกษาเป็นประการสำคัญ ทั้งนี้เพื่อ ประโยชน์ในการเข้าไปศึกษา หาข้อมูลและ สามารถสร้างความคุ้นเคยและได้ข้อมูลที่ สมบูรณ์ ตลอดจนเป็นผลสืบเนื่องให้งานวิจัยมี ความน่าเชื่อถือ ได้

ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะศึกษา ระบบอัตลักษณ์ในการประกอบพิธีกรรมของ

แต่ละกลุ่มชนเพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ ของพิธีกรรมว่ามีจุดหมายในแนวเดียวกัน มี พิธีกรรมคล้ายคลึงกัน และแต่ละอาจารย์ใน กลุ่มชนเดียวกันนั้นมีการวางแผนผังการ ประกอบพิธีกรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกัน อย่างไร เพื่อหาจุดร่วม จุดต่าง อันจะนำไป เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาความเชื่อและ พิธีกรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในด้านการ เข้าทรง เพื่อพัฒนาต่อยอดการวิจัย ในครั้งนี้ ให้สมบูรณ์และนำค้นหาต่อไปในอนาคตได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำงาน วิจัยครั้งต่อไป

๑) ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการ เข้าทรงของชาวพุทธ : กรณีศึกษาชุมชนบ้าน หนองกรวด ต.สะกาด อ.สังขะ จ.สุรินทร์

๒) ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อใน พิธีกรรมเข้าทรงของชาวพุทธกับพิธีกรรมบูชา ยัญของชาวฮินดู

๓) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพิธี กรรมการเข้าทรงของชาวพุทธยุคโบราณกับ พิธีกรรมการเข้าทรงชาวพุทธยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

ประทีป แชรรัมย์, “พิธีกรรม มมัวต ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร: ศึกษากรณีบ้านตะโกราย ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”, **ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาเอกไทยคดีศึกษามนุษยศาสตร์ พฤษภาคม, ๒๕๓๕, (ม.ป.พ.) .

พระมหาวิศักรดี ไกรบุตร.”ดริจฉานวิชา : ศึกษาเชิงวิเคราะห์ทรรศนะและแนวปฏิบัติในสังคมในสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

พระเชียรวิทย์อุตตสนโต (โอชาวัฒน์) การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร, **ปริญาพุทธศาสตรบัณฑิต**, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช , ๒๕๔๘.

สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, “การศึกษาวิเคราะห์หัตถิพลศาสนาพราหมณ์ที่มีพฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๓.

เสถียร พันรังสี, “การบำเพ็ญบารมีในพระพุทธานุศาสนาจริยวาท”, ใน **เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี (ครบ ๓ รอบ)**, ราชบัณฑิตยสถาน, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ม.ป.ป.

ทวีวัฒน์ ปุณทริภิกขณ์.”ไสยศาสตร์ : ปรากฎการณ์ของสังคมไทย”, พิทยา ว่องกุล บรรณาธิการ. ไสยศาสตร์ครองเมือง.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** . กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖.

วิชากรณ์ แสงมณี. **ผีในวรรณคดี**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร, ๒๕๓๖.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณและ นิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ . **การทรงเจ้าและร่างทรง**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์. ๒๕๓๓.

Richard Lawrence , Unlock Your Psychic Powers **ศาสตร์แห่งพลัง** , แปลโดย สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์ , กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์ พริ้งตึง , ๒๕๔๒.

DENNYsergeant, Global Ritualism , **พิธีกรรมของโลก** แปลโดย ทิพยอาภา (นามแฝง), กรุงเทพมหานคร : บริษัท จูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๒.

